

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы!

Құрметті депутаттар!

Сіздердің қарауларыңызға ұсынылып отырған заң жобасы Мемлекет Басшысының 2014 жылғы 2 қыркүйекте Парламенттің 5-шақырылымы 4-сессиясының ашылуында берген тапсырмасын орындау үшін әзірленді **(1-слайд)**.

Заң жобасының негізгі мақсаттары мыналар болып табылады:

- 1) мемлекеттік сатып алуды жеңілдету;
- 2) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша азайту;
- 3) әлеуетті өнім берушілердің құқықтарын және заңды мүдделерін қорғау;
- 4) мемлекеттік сатып алуға қатысушылардың жауапкершілігін арттыру.

Заң жобасын қабылдау мынадай міндеттерді шешуге мүмкіндік береді:

- 1) сатып алуды электрондық нысанда өткізудің толық цикліне көшу;
- 2) бір көзден алумен өткізілетін сатып алу үлесін қысқарту;
- 3) веб-порталды өзге мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен интеграциялау.

Заң жобасы үздік халықаралық тәжірибені есепке ала отырып әзірленді **(2-слайд)**. Мысалы, заң жобасына мыналар негіз болды:

- қорытындыларды шағымдану кезеңінде шарт жасасуды тоқтату және сатып алудың жаңа тәсілін – «алдын ала біліктілік іріктеуін қолданумен конкурсты» енгізу бөлігінде 2011 жылғы БҰҰ-ның жария сатып алу туралы үлгілік заңының (ЮНСИТРАЛ) ережелері;

- мемлекеттік сатып алу жүйесін толық автоматтандыру бөлігінде Оңтүстік Корея тәжірибесі;

- демпингке қарсы шаралар енгізу, өнім берушінің аванстан бас тарту құқығын бекіту бөлігінде Еуразиялық экономикалық одақ туралы шарт нормалары;

- сатып алу мониторингі және оны бақылау институтын енгізу бөлігінде «Келісімшарт жүйесі туралы» РФ Федералдық заңының нормалары.

Бұдан басқа заң жобасын әзірлеу шеңберінде Қазақстан Республикасында өткізілетін сатып алудың өзге түрлерін салыстырмалы талдау жүргізілді – бұл Самұрық-Қазына қорының, жер қойнауын пайдаланушылардың, табиғи монополия субъектілерінің, СК-Фармацияның және ұлттық компаниялардың сатып алуы.

Жүргізілген талдау қорытындылары бойынша заң жобасымен біліктілік талаптары және конкурстық құжаттамаға

қойылатын талаптар жеңілдетіледі, бұл сатып алуға қатысушы әлеуетті өнім берушілер санын ұлғайтуға мүмкіндік береді.

***Анықтамалық ретінде:** Самұрық-Қазынаның сатып алу тәжірибесі бойынша электрондық банк кепілдіктері енгізіледі, банктен және салық органдарынан берешегінің жоқ екендігі туралы анықтамалар беру жөніндегі талаптар алып тасталады.*

Бір мезгілде мемлекеттік сатып алудың барлық кезеңдерінде осал тұстарын (тәуекелдерді) талдау жүргізілді (**3-слайд**).

Мысалы, **жоспарлау кезеңінде** бюджетті жоғары бағамен жоспарлау проблемасы бар.

Осыған байланысты заң жобасымен шарттардың жасасудың электрондық форматын ғана енгізу ұсынылады. Бұл сатып алынатын тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер бойынша толық және дұрыс ақпарат қалыптастыруға және олардың орташа сатып алу бағаларын анықтауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің бюджеттері прайс-парақтардың негізінде емес, веб-порталда қалыптастырылған орташа сатып алу бағасының негізінде қалыптастырылатын болады.

Конкурстық құжаттаманы (техникалық ерекшелікті) дайындау сатысында тапсырыс берушілер ерекшелікті бір өнім берушіге бейімдейтін проблема бар.

Көрсетілген проблеманы шешу үшін заң жобасымен техникалық ерекшелікті алдын ала талқылау институты енгізіледі.

Аталған шара әлеуетті өнім берушілерге техникалық ерекшелік талаптарымен алдын ала танысуға және олар бойынша ескертулер болған жағдайда тапсырыс берушіге оларды жою туралы өтініш беруіне мүмкіндік береді.

Мемлекеттік сатып алу саласында бұзушылықтардың көбі конкурстық өтінімдерді негізсіз қабылдамау бөлігінде оларды қарау сатысында жасалады. Осыған орай сатып алу өтпеді деп танылады, бұл бір көзден алумен сатып алуды жүргізу үшін негіз болып табылады.

Осыған байланысты бұдан бұрын 2014 жылғы 14 қаңтардағы Заңмен әлеуетті өнім берушілерге 3 күн ішінде өтінімді біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттама талаптарына сәйкес келтіру құқығын беретін өтінімдерді алдын ала қарастыру институты енгізілді.

Аталған норманы енгізудің оң нәтижелері бар. Айталық, егер 2013 жылы өтінімдердің жалпы санынан конкурсқа қатысуға жіберілгендердің үлесі 52 процентті құраса, 2014 жылда қатысуға жіберілген әлеуетті өнім берушілердің үлесі 72 процентті құрады.

Сонымен қатар өтінімдерді негізсіз қабылдамау фактілеріне жол бермеу мақсатында заң жобасымен сатып

алуды ұйымдастырушыға берілетін құжаттар тізбесін қысқарту ұсынылады.

Атап айтқанда, мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен веб-порталды біріктіру ұсынылады, ол әлеуетті өнім берушілерге мыналардан:

- берешектің жоқ екендігі туралы салық органдарынан;
- Берешектер тізілімінде тұрған адамдар туралы әділет органдарынан;
- рұқсат беретін құжаттардың бар-жоғы туралы Электрондық үкіметтен (Е-Лицензиялау) мәліметтер ұсынбауға мүмкіндік береді.

Қорытындылар жасау және шарт жасасу кезеңінде мынадай:

- сатып алу қорытындыларын даулаудың тиімді тетектерінің болмауы;
- тапсырыс берушілермен шарттарды уақтылы жасамау;
- әлеуетті өнім берушілердің шарттар жасасудан бас Тарту бөлігінде проблемалар бар.

Осыған байланысты заң жобасында ұсынылады:

- сатып алу қорытындыларына шағымдану үшін мерзім белгілеу. Қорытындыларға шағымдану берген жағдайда шартты жасасу мерзімі тиісті шешім қабылдағанға дейін тоқтатыла тұратын болады;
- шарт жасасудың тек қана электрондық пішімін енгізу, ол шарттар жасасу мерзімдерін айқын белгіленетін болады;

- уәкілетті органға (Қаржы министрлігіне) шарт жасасудан жалтарған әлеуетті өнім берушілерді Сатып алуға жосықсыз қатысушылар тізіліміне енгізу бойынша өкілеттік беру.

Анықтамалы: Тізілімнің 80% артығы шарт жасасудан жалтарған әлеуетті өнім берушілерден тұрады. Қазіргі кезде Тізілім сот шешімінің заңды күшіне енуі негізінде ғана қалыптастырылады.

Шартты орындау және төлеу кезеңінде тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді қабылдаудан, сондай-ақ төлемдерді уақтылы төлемеуден негізсіз бас тарту бөлігінде проблемалар бар.

Осыған байланысты заң жобасында мыналар:

- шарт бойынша міндеттемелерді орындаған күннен бастап өнім берушіге толық төлем жүргізгенге дейін 30 күннен аспайтын мерзім белгілеу;

- электрондық шот-фактуралардың міндетті қолданылуын, тауарларды жеткізуге электрондық жүкқұжаттарды, орындалған жұмыстардың және көрсетілетін қызметтердің электрондық актілерін енгізу ұсынылады.

Осылайша, жоспарлаудан бастап шарттық міндеттемелерді орындауға төлем жүргізуге дейін мемлекеттік сатып алу жүйесін толық автоматтандыру қамтамасыз етілетін болады **(4-слайд)**.

Электрондық нысанда сатып алудың толық циклына көшудің артықшылықтары мыналар:

1) Бюджет қаражатын жұмсау тиімділігін арттыру;

2) Ашықтылық пен сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша азайту;

3) Сатып алуды өткізу мерзімдерін қысқарту;

4) тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға шығындарды төмендету болып табылады.

Бұдан басқа, сатып алуды оңайлату шеңберінде заң жобасымен мемлекеттік сатып алудың жаңа тәсілдері енгізіледі – «алдын-ала білікті іріктеуді қолдана отырып, конкурс» және «электрондық дүкен» **(5-слайд)**.

Алдын-ала білікті іріктеу тәсілімен сатып алу екі кезеңде жүзеге асырылады: 1-кезеңде Білікті өнім берушілер тізілімі қалыптастырылатын болады, 2-кезеңде тапсырыс берушілер осы Тізілімге енгізілген әлеуетті өнім берушілер арасында сатып алуды жүзеге асыратын болады.

Конкурстың осы түрімен әрбір өнім берушілерді білікті іріктеу процесін конкурстан конкурсқа қайталау болып табылатын барлық конкурстардың проблемалары шешіледі, яғни олар белгілі бір ғана құжаттарды ұсынады.

Электрондық дүкен тәсілімен сатып алу айқын сипатталған стандарттық талаптары бар тауарлаға ғана жүргізілетін болады. Электрондық дүкенді ақпараттық нысандарды толтыру арқылы веб-порталға тіркелген әлеуетті өнім берушілер қалыптастыратын болады.

Тапсырыс берушінің өтініміне сәйкес веб-портал тауарлары өтінімге сәйкес келетін әлеуетті өнім берушілерді

айқындайтын және ең төмен баға негізінде жеңімпазды автоматы түрде айқындайтын болады.

Электрондық дүкен арқылы сатып алу қажетті тауарларды қысқа мерзімде (2 күнде) сатып алуға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ конкурс және аукцион өткізу тәртібін оңайлату ұсынылады **(6-слайд)**. Мысалға конкурсқа қатысуға өтінім және баға ұсынысы бірге берілетін болады. Бұл конкурсты өткізу кезеңдерін қысқартуға мүмкіндік береді, сондай-ақ тапсырыс берушінің лауазымды тұлғаларының теріс пайдалануына ықпал ететін фактілерді болдырмайды.

Бұдан басқа, заң жобасында әлеуетті өнім берушілер бөлінген бюджеттен төмендетілген бағаға тең шарт сомасын атқарылуын қамтамасыз етуге қоса, өздері демпинг бағаларын ұсыну мүмкіндігін көздейтін демпингке қарсы шаралар институтын енгізуді ұсынады.

Осы шара бір жағынан бюджет қаражатын үнемдеуге мүмкіндік береді, ал екінші жағынан әлеуетті өнім берушілер арасында бәсекелестікті қамтамасыз етеді.

Сондай-ақ аукцион өткізу тәртібі 3-тен 2 кезеңге дейі қысқарады: бірінші кезеңде аукционға рұқсат алу мәселесі қаралатын болады, екінші кезеңде: аукцион өткізілетін болады. Бұл ретте ең төмен баға ұсынысын берген әлеуетті өнім берушілер жеңімпаз деп танылады.

Құрметті депутаттар!

Заң жобасы ашықтылықты арттыруға және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін барынша төмендетуге бағытталған бірқатар прогрессивті нормаларды қамтиды, оны қабылдау Үкімет пен Парламенттің дағдарысқа қарсы шараларының бірі болып табылады.

Осыған байланысты Сіздерден заң жобасын Парламентте жеделдетіп жылжыту және қабылдау мүмкіндігін қарастыруды сұраймыз.

Назарларыңызға рахмет!